

Státní archiv v Praze. Průvodce po archivních fondech sv. 2. Zpracoval kolektiv pracovníků za vedení Jiřího Tywoniaka. Archivní správa ministerstva vnitra, Praha 1960. 474 str., 12 str. obr. příloh, 3 mapy.

Druhý svazek Průvodce po státním archivu v Praze rozmnoužuje řadu publikací tohoto druhu, věnovaných popisu zemědělsko-lesnických fondů. Seznamuje obyčklou formou s ob-sáhovou archivní látkou 11 archivů rodinných (Hanavský, Chotkovský, Šternberský, Vrtbov-ský) a ústředních správ a 171 fondy velkostatků, lesních správ atp. Zpracování Průvodce je vyvážené, instruktivní a přehledné. Stínem je neujasněná koncepce a poslání úvodní ka-pitoly o vývoji zemědělské držby a výroby v Pražském kraji. Z doprovodného aparátu a příloh je třeba zvláště vyzvednout 3 přiložené mapy, podávající přehled velkostatků v nynějším Pražském kraji k l. 1654, 1848 a 1932.

M. F.

Státní archiv v Opavě. Průvodce po archivních fondech sv. 3. Pobočka v Olomouci. Zpracovali J. Bistrický, F. Drkal, M. Kouřil. Archivní správa ministerstva vnitra v Praze 1961. 185 str., 12 str. obr. příloh, 3 mapy.

Průvodce po archivních fondech olomoucké pobočky státního archivu v Opavě podává veřejnosti prvý soustavný přehled o významném církevním archivním materiálu. Z jedno-tlivých fondů upoutá na sebe zvláštní historikovu pozornost především arcibiskupská konsistoř (1452—1949), základní to fond k poznání církevního života na Moravě a ve Slezsku. Dále je to historické veřejnosti dobře známý kapitulní archiv, kde nad průměr jako zvláště cenné vynikají: soubor listin (přes 2700 listin z let 1131—1932), stará kapitulní knihovna (274 sv. prvotisků, 302 sv. paleotypů a 2526 starých tisků) a soubor více jak 630 rukopisů (pol. 11. stol.—1902), jejichž stručný popis s připojeným rejstříkem zabírá podstatnou část pub-likace (str. 101—177). Zvláštní zrníky zaslouží též písemnosti olomoucké university z let 1640—1950. Kromě obvyklých rejstříků a obrazových příloh jsou připojeny 3 mapy správ-ního rozdělení olomoucké diecéze, resp. arcidiecéze, zachycující stav k l. 1677, 1782 a 1870.

M. F.

Städtische Volksbewegungen im 14. Jahrhundert. Referat und Diskussion zum Thema Probleme städtischer Volksbewegungen im 14. Jahrhundert. Redaktionsleitung Erika Engel-mann. Akademie-Verlag Berlin, 1960, str. 194.

Medievalistická sekce Německé historické společnosti (NDR) pořádala ve dnech 21.—23. ledna 1961 ve Wernigoroře konferenci, na jejímž programu byla diskuse o městských lidových hnutích ve 14. století a o raně měšťanské revoluci v Německu ve století 16. Recenzovaný sborník obsahuje referát a diskusní příspěvky přednesené na této konferenci k prvnímu tématu. E. Werner se zabývá povstáním Ciompi ve Florencii roku 1378, E. Engelmannová pařížskými událostmi z let 1356—1358, T. Büttnerová vztahem jednotlivých vrstev a skupin londýnského obyvatelstva k velkému povstání z roku 1381, F. Kavka lidovými hnutími v českých a moravských městech, K. Fritze problematikou vnitřních bojů v některých hanzovních městech a K. Czok vnitřními boji a protikurálními opozicí ve městech německých. E. Voigt a B. Töpfer zaujímají stanovisko k některým problémům tzv. krize feudalismu ve 14. století, B. Töpfer ve studii o povstání Dolcina v severní Itálii řeší problém vlivu kacířských ideologií na lidová hnutí; k oběma těmto otázkám se vyslovuje také F. Graus ve svých poznámkách k diskusi. Studie R. Latouche o vzniku keltské provincie během raného středověku vůbec s otázkami projednávány na konferenci nesouvisí.

Již z letného náčrtu studii uveřejněných ve sborníku vyplývá, že pozornost účastníků konference se neomezovala jen na problémy lidových hnutí ve 14. století, ale že se do středu zájmu účastníků dostaly i některé otázky další. Především k otázce tzv. krize feudalismu ve 14. století se vyslovovali vedle autorů speciálních příspěvků věnovaných této otázce také ostatní účastníci. Není divu: vždyť jde o problematiku, která dnes náleží k otázkám nejdisku-tovanějším a nejspornějším. Sporná je dokonce i podstata problému; nechybějí totiž ani hlasy, které existenci krize feudalismu ve 14. století vůbec popírají. Protože jde (mezi jiným) také o spor terminologický, bylo přínosem vystoupení F. Grause, který vysvětloval, že termín „krize feudalismu ve 14. století“ je nutno pojímat za zatím nejvýstižnější (i když ne zcela dokonale) označení procesů, k nimž došlo ve 14. století.

Vlastní diskuse o krizi přinesla nepochybně některá cenná zkoumání; připomínám alespoň